

НАТАША РАДОСАВЉЕВИЋ ГАБЕРОВА

КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИЈА КОД КИНЕСКИХ СТУДЕНАТА КОЈИ УЧЕ СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК

Сажетак

Рад се бави концептуализацијом емоција љубави, туге, страха и љутње код кинеских студената који уче српски као страни језик. Циљ истраживања је да се утврди на који начин испитаници концептуализују ове емоције и да се добијени резултати упореде са досадашњим когнитивнолингвистичким истраживањима концептуализације емоција. Теоријски оквир заснива се на поставкама когнитивне лингвистике, пре свега на теорији концептуалне метафоре Џорџа Лејкофа и Марка Џонсона, истраживањима Золтана Кевечеша о концептуализацији емоција, радовима Нинг Јуа и Јуе Хаопинга о концептуалним метафорама емоција у кинеском језику, као и истраживањима Рајне Драгићевић о концептуализацији емоција и вербалним асоцијацијама у српском језику. Истраживање је спроведено применом асоцијативног теста у форми довршавања започетих реченица на узорку од педесет студената Пекиншког универзитета за стране студије. Анализа показује да се љубав најчешће концептуализује као блискост, сигурност и топлина, а туга као губитак и усамљеност. Страх се најчешће повезује са неизвесним и непознатим околностима, док се код љутње неправда и осујећење циља издвајају као покретачи, а губитак контроле као један од начина њеног представљања. Добијени резултати делимично су сагласни са налазима досадашњих когнитивнолингвистичких истраживања концептуализације емоција, али указују и на извесна одступања у односу на поједине концептуалне моделе описане у литератури. Истраживање потврђује да асоцијативни тест представља погодан помоћни метод за испитивање концептуализације апстрактних појмова.

Кључне речи: *концептуализација емоција, концептуална метафора, когнитивна лингвистика, асоцијативни тест, вербалне асоцијације, кинески студенти*

1. УВОД

Емоције представљају један од најважнијих елемената човековог искуства и имају значајну улогу у начину на који људи разумеју себе, друге и свет који их окружује.¹ Иако су љубав, туга, страх и љутња универзалне емоције, њихово разумевање и језичко обликовање нису у потпуности истоветни код говорника различитих језика и култура. Начин на који говорници описују емоције повезују их са одређеним ситуацијама и приписују им значење које одражава њихово језичко, културно и животно искуство.²

Емоције представљају један од значајних предмета когнитивно-лингвистичких истраживања, јер њихова анализа омогућава увид у начин на који говорници организују и разумеју апстрактне појмове. Учење страног језика подразумева усвајање новог лексичког система, али и постепено упознавање са концептима који су карактеристични за заједницу чији се језик учи. Посебно је важно утврдити које су концептуализације заједничке различитим језицима и културама, а које одражавају специфичности кинеског културног и језичког окружења.³ Предмет овог рада јесте концептуализација емоција *љубави, туге, страха и љутње* код кинеских студената који уче српски као страни језик на Пекиншком универзитету за стране студије.⁴ Истраживање

¹ Вјежбица указује да појам *emotion* није универзална категорија, већ културно условљен појам енглеског језика, док је појам *feeling* универзалнији и погоднији за међујезичка истраживања. Према њој, *emotion* у енглеском подразумева спој осећања, мишљења и телесних процеса, док се различити језици и културе разликују у начину на који концептуализују ова искуства (в. Wierzbicka 1999, стр. 1–10).

² Вјежбица истиче да се емоције не могу посматрати независно од језика и културе, јер различити језици различито категоризују и именују емоционална искуства (в. Wierzbicka, 1999, стр. 3–9).

³ Лејкоф и Џонсон истичу да се свако човеково искуство одвија у оквиру широког система културних претпоставки (*every experience takes place within a vast background of cultural presuppositions*), због чега је и концептуални систем делимично условљен културом (в. Lakoff, Johnson, 2003, стр. 57).

⁴ Чињеница да испитаници уче српски као страни језик у овом раду посматра се као карактеристика узорка, а не као посебна истраживачка варијабла.

је инспирисано асоцијативним истраживањима Рајне Драгићевић, која су показала да анализа вербалних асоцијација може пружити увид у концептуализацију апстрактних појмова.⁵ Циљ истраживања је да се, на основу асоцијативних одговора испитаника, уоче најчешћи обрасци концептуализације наведених емоција и сагледа њихов однос према резултатима досадашњих когнитивнолингвистичких истраживања. Истраживање је спроведено применом асоцијативног теста⁶ у форми довршавања започетих реченица. У истраживању је учествовало 50 студената српског језика Пекиншког универзитета за стране студије (38 студенткиња и 12 студената).⁷ Анкета је спроведена на кинеском језику,⁸ а одговори испитаника преведени су на српски језик ради семантичке и концептуалне анализе. Ауторка је на основу преведених одговора извршила њихово разврставање према доминантним семантичким и концептуалним обрасцима. У случајевима нејасних, вишезначних или културно специфичних израза, ауторка се консултовала са преводиоцем како би се одредио најпримеренији српски еквивалент. Испитаници су довршавали реченице које гласе: *Љубав је кад..., Туга је кад..., Страх је кад... и Љутња је кад...* Полази се од претпоставке да овакви спонтани одговори пружају увид у начин на који су ови појмови организовани у језичкој свести испитаника. Теоријску основу рада чине поставке когнитивне лингвистике о концептуалној метафори и концептуализацији емоција, као и истраживања вербалних асоцијација, која показују да се језичка слика света може успешно испитивати анализом спонтаних језичких реакција.

⁵ Види: Рајна Драгићевић, *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2010, нарочито пето поглавље о концептуализацији емоција у српском језику.

⁶ Асоцијативни тест представља методу испитивања вербалних асоцијација у којој испитаници дају спонтане језичке реакције на задати подстицај, а добијени одговори потом се анализирају према учесталости (в. Драгићевић, 2010, стр. 43).

⁷ Пол испитаника није био предмет посебне анализе.

⁸ Превод одговора са кинеског на српски језик извршио је др Пенг Јучао (Peng Yuchao), изворни говорник кинеског језика, преводилац, ванредни професор у Школи за европске језике и културе Пекиншког универзитета за стране студије и руководиоца студијског програма српског језика.

2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР

2.1. Концептуална метафора и концептуализација емоција

Полазиште овог истраживања представља схватање да се значење емоционалних појмова не може објаснити само њиховим речничким дефиницијама. Да би се разумело како говорници различитих језика схватају *љубав*, *тугу*, *страх* или *љутњу*, потребно је испитати начин на који су ти појмови организовани у њиховом концептуалном систему.

У когнитивној лингвистици овакво разумевање заснива се на теорији концептуалне метафоре Џорџа Лејкофа и Марка Џонсона.⁹ Према њиховом мишљењу, метафора није само стилска фигура него основни механизам помоћу којег човек организује искуство и разуме апстрактне појмове. Језик зато не одражава само начин изражавања, него и начин на који човек мисли и концептуализује стварност (Lakoff, Johnson, 2003, стр. 3–5). Лејкоф и Џонсон истичу да се апстрактни појмови заснивају на конкретном телесном и животном искуству. Управо захваљујући томе човек може да организује сложене концепте, међу којима су и емоције. Концептуалне метафоре повезане су у систем, па анализа језика омогућава увид у начин на који су ти појмови организовани у свести говорника (Lakoff, Johnson, 2003, стр. 8–13, 117–119).

Развијајући ову теорију, Кевечеш показује да су емоције организоване посредством система концептуалних метафора које произлазе из човековог телесног и искуственог односа према свету. Он наглашава да анализа језика омогућава реконструкцију начина на који говорници концептуализују емоционално искуство, као и уочавање културних сличности и разлика у том процесу (Kövecses, 2000, стр. 20–23). Ове поставке посебно су значајне за истраживања која обухватају различите језике и културе, јер омогућавају

⁹ Лејкоф и Џонсон дефинишу концептуалну метафору као разумевање и доживљавање једне врсте појаве посредством друге (*understanding and experiencing one kind of thing in terms of another*) (в. Lakoff, Johnson, 2003, стр. 5).

испитивање односа између универзалних когнитивних механизма и културно специфичних начина концептуализације емоција.

Еванс и Грин додатно развијају поставке концептуалне теорије метафоре полазећи од претпоставке да метафора представља основни механизам концептуализације. Према њиховом тумачењу, концептуалне метафоре заснивају се на једносмерном пресликавању између изворног (*source domain*) и циљног домена (*target domain*), при чему се апстрактни појмови разумеју посредством конкретног искуства. На тај начин емоције, време, мишљење и међуљудски односи концептуализују се посредством домена простора, кретања, тела и физичких објеката. Аутори наглашавају да метафоре не преносе само појединачна значења но и читаве обрасце закључивања (*metaphorical entailments*), који омогућавају говорницима да организују и тумаче своје искуство (Evans, Green, 2006, стр. 296–302).

Посебан значај за проучавање емоција у различитим језицима и културама имају истраживања Ане Вјежбицке. Она полази од становишта да, иако су физиолошка искуства универзална, начини на које се емоције именују, организују и концептуализују зависе од језика и културе. Речи којима се означавају емоције одражавају културне моделе, вредности и специфичан поглед на свет говорника, због чега анализа емоционалног лексикона омогућава увид у културно условљене начине разумевања стварности (Wierzbicka, 1999, стр. 33). Овај став посебно је важан за истраживања страног језика, јер омогућава да се разлике у концептуализацији емоција тумаче као последица различитих културних модела, а не само различитих језичких средстава.

Полазећи од ових теоријских поставки, Нинг Ју показује да кинески концепт *син* – *xin* (срце, 心) не означава само орган или седиште емоција, него обухвата и оно што се у енглеском и другим европским језицима раздваја на појмове *heart* и *mind*. За разлику од западне традиције, која почива на дихотомији срца и ума, кинески модел је холистички: *xin* представља средиште и емоција и мишљења,

воље, разумевања и когниције. Такав културни модел одражава се и у језику, па концептуализација емоција у кинеском не може бити у потпуности објашњена искључиво универзалним когнитивним механизмима (Yu, 2009, стр. 6–12, 349–375). У својим истраживањима Ју анализира и бројне концептуалне метафоре емоција у кинеском језику, међу којима су ЉУТЊА ЈЕ ТОПЛОТА, ЉУТЊА ЈЕ ВАТРА и ЉУТЊА ЈЕ ВРУЋ ГАС У ПОСУДИ, као и метафоре засноване на деловима тела и унутрашњим органима (Yu, 1998, стр. 53–60). Иако се поједини од ових метафоричких модела јављају и у другим језицима, радови Нинг Јуа су значајни јер показују начин на који се они реализују у оквиру кинеског језика и културе. Они стога представљају важан теоријски оквир за поређење резултата овог рада са досадашњим когнитивнолингвистичким проучавањима кинеског језика.

Ова истраживања допуњује Јуе Хаопинг, који у контрастивном проучавању енглеског и кинеског језика систематизује концептуалне метафоре основних емоција, посвећујући посебну пажњу њиховој реализацији у кинеском језику. Према његовим налазима, *љубав*, *туга*, *страх* и *љутња* организују се посредством више појмовних модела, међу којима су ЕМОЦИЈА ЈЕ ТЕЧНОСТ У ПОСУДИ, ЕМОЦИЈА ЈЕ ТОПЛОТА, ЕМОЦИЈА ЈЕ ХЛАДНОЋА, ЕМОЦИЈА ЈЕ ПРОМЕНА У ТЕЛУ и ЕМОЦИЈА ЈЕ ПРОСТОРНО КРЕТАЊЕ. Аутор показује да су ови модели засновани на човековом телесном искуству и физиолошким реакцијама које прате емоционална стања (Yue, 2010, стр. 192–241). Посебно издваја моделе према којима се *љутња* концептуализује као врућа течност, ватра и нагомилани *ћи* – *qi* (气, животна енергија), док се *љубав*, *туга* и *страх* често представљају као течност која испуњава људско тело као посуду. Ослањајући се на истраживања Нинг Јуа, Јуе Хаопинг указује на то да се у кинеском језику *љутња* често изражава посредством назива унутрашњих органа, пре свега јетре (肝), срца (心), плућа (肺) и слезине (脾). Такав начин концептуализације доводи се у везу са традиционалном кинеском медицином и учењем о пет елемената, према којем су

поједине емоције повезане са одређеним унутрашњим органима. У складу са тим, у кинеском језику јављају се изрази као што су *јетрена ватра*, *јетрени ћи*, *срчана ватра* и *слезински ћи*, што представља културно условљен аспект концептуализације *љутње* (Ће, 2010, стр. 228–230).

Когнитивнолингвистички приступ проучавању емоција у српском језику развија Рајна Драгићевић. Она истиче да се апстрактни појмови, међу којима су и емоције, не доживљавају непосредно, него се разумеју посредством појмовних метафора. Концептуална метафора представља механизам мишљења којим се апстрактан појам објашњава преко конкретног искуства, па се емоције најчешће концептуализују помоћу домена тела, простора, кретања, светлости, топлоте, силе и других чулно доступних искустава (Драгићевић, 2010, стр. 90–91).

Новија истраживања кинеских аутора у оквиру когнитивне лингвистике настоје да експериментално провере начин на који се концептуалне метафоре обрађују у когнитивном систему. Гонг и Џоу показују да разумевање метафоре није тренутан процес, него подразумева постепено повезивање конкретних и апстрактних значења. Њихово психоллингвистичко истраживање потврђује да метафоре имају важну улогу у категоризацији и организацији појмова, што додатно подржава став когнитивне лингвистике да су концептуалне метафоре један од основних механизма људског мишљења (Gong, Zhou, 2019, стр. 280–281).

У складу са представљеним теоријским приступима, у овом раду концептуализација емоција сагледава се на основу одговора испитаника обухваћених истраживањем – кинеских студената који уче српски као страни језик на Пекиншком универзитету за стране студије. Анализа њихових језичких избора омогућава да се уоче концептуални обрасци посредством којих испитаници у датом истраживачком контексту обликују значења *љубави*, *туге*, *страха* и *љутње*.

2.2. Језичка слика света, вербалне асоцијације и методолошки приступ

Ако језик одражава начин на који говорници организују своје искуство, онда се и концептуализација појединих појмова може испитивати анализом њихових језичких одговора. У том смислу значајно место имају психолингвистичка истраживања која полазе од спонтаних реакција испитаника. Драгићевић истиче да анализа вербалних реакција представља значајну помоћну методу у семантичким истраживањима јер омогућава увид у семантичке односе међу појмовима, као и у организацију знања у језичкој свести говорника. На тај начин могуће је реконструисати језичку слику света и испитати утицај културе на концептуализацију појединих појмова (Драгићевић, 2010, стр. 11–12).

Иако је у овом истраживању примењена техника довршавања започетих реченица, а не класичан тест једноречних асоцијација, оба поступка заснивају се на истом принципу – испитивању спонтаних језичких реакција испитаника. За разлику од појединачне речи-дражи, довршавање реченице омогућава да се емоционални појам смести у конкретан контекст, чиме се добија потпунији увид у начин на који испитаници разумеју и концептуализују емоције. Овакав методолошки приступ погодан је за испитивање концептуализације *љубави, туге, страха и љутње* код кинеских студената јер омогућава анализу појединачних лексичких избора и когнитивних образаца који стоје у основи њиховог разумевања ових емоција.

Предраг Пипер вербалне асоцијације одређује као менталне везе које се успостављају између стимулуса и реакције, наглашавајући да оне не одражавају само лексичке односе него и организацију знања, искуства и културно условљених представа говорника. Због тога анализа асоцијација омогућава увид у језичку слику света и начин на који се појмови организују у свести припадника једне језичке заједнице (Пипер, 2009, према Драгићевић, 2022, стр. 212). Асоцијативна истраживања представљају један од значајних

инструмената етнопсихолингвистике јер омогућавају испитивање културно условљених представа, стереотипа и начина на који говорници концептуализују стварност (Пипер, 2014, стр. 379). Полазећи од таквог становишта, у овом раду техника довршавања започетих реченица примењује се ради испитивања начина на који кинески студенти концептуализују основне емоције.

3. ИСТРАЖИВАЊЕ

Као што је већ наведено у уводном делу рада, истраживање је спроведено на Пекиншком универзитету за стране студије на узорку од 50 студената. Испитаници су, користећи технику довршавања започетих реченица, одговарали на питања којима су испитивани начини концептуализације љубави, туге, страха и љутње. У наставку ће бити приказани и анализирани одговори испитаника за сваку од испитиваних емоција посебно. Анализа започиње емоцијом љубави. Добијени одговори приказани су у Табели 1.

Табела 1. Обрасци концептуализације љубави

Образац концептуализације	Одговори испитаника
Љубав као блискост и заједништво	“кад се сећам некога без разлога”; “кад те сањам непрекидно”; “кад су заједно на окупу рођаци и пријатељи”; “кад имаш неког кад си у депресији”; “кад се неко заволи без разлога”; “кад сам заједно са татом и мајком”; “кад шеташ са баком и деком, држиш их за руке и разговараш са њима”; “кад сам са породицом”; “кад ме неко загрли”; “кад желим да ти приђем”; “кад се љубим”; “кад сањам некога кога волим”; “кад сам у љубавној вези”; “кад не могу да се одвојим од тебе”.
Љубав као сусрет и привлачност према другој особи	“кад га/је видим”; “кад ме она погледа”; “онај осећај кад сретнеш правог човека”.

Љубав као топлота и светлост	“кад ти неко да врућ какао кад ти је хладно”; “топлина кад је људима хладно”; “кад стигнем кући и видим светлост која греје, а коју је оставио мој вољени за мене”; “кад пијем топлу супу кад је хладно”; “кад ми је топло”.
Љубав као сигурност и ослонац	“кад те цели свет чува и прати”; “кад сам безбрижан”; “кад имам раме на које могу да се ослоним”; “кад ме други воли, па имам храбрости да себе волим”; “кад имаш неког кад си срећан или огорчен или ти треба нада”; “кад имаш да се ослониш на некога”; “кад се загрлиш са човеком кога волиш, кад си заштићен”.
Љубав као брига, давање и пожртвованост	“кад се бринеш о другима више него о себи”; “кад желиш нешто да урадиш за другог”; “кад саосећаш и бринеш за друге”; “кад улажеш све и не желиш ништа заузврат”; “кад желиш некога да заштитиш”; “кад ми је тата дао новац”.
Љубав као срећа и задовољство	“кад сам задовољан”; “кад видим да је он срећан, онда сам и ја срећна”.
Љубав као путовање, трајање и заједнички пут	“кад путујем”; “кад желим да будем с неким заувек, попут реке којој се не види ушће”; “кад неко жели да иде са мном до краја света”.
Љубав као телесна реакција и животна снага	“кад те видим, лупа ми срце”; “кад дишем”; “кад си снажан, љубав је снага”.
Љубав као судбина	“кад мислим да си моја судбина”.
Љубав као чулно и естетско задовољство	“кад једем нешто укусно”; “кад слушам музику”.
Љубав као жеља и њено испуњење	“оно што људи желе купити са страшћу”; “кад размишљам о једном питању и после дугог времена добијем одговор”; “кад добијем нешто што дуго желим, неко ми је купио нешто”.
Директно одређење љубави и одговори без јасног концептуалног обрасца	“кад осећаш, љубав је осећај”; “кад осећам љубав”; “кад немаш много да пишеш, само три реченице” – коментар испитаника на анкету.

Анализа одговора показује да се љубав међу испитаницима најчешће повезује са блискошћу и заједништвом са партнером, породицом или другим блиским особама. Овом обрасцу припада четрнаест одговора, што указује на изразито релациони карактер појма љубави. Љубав се не доживљава искључиво као индивидуално осећање, него као однос који подразумева присуство другог човека, заједничко време, физичку блискост и осећај припадања.

Значајан број одговора припада обрасцима љубав као сигурност и ослонац и љубав као брига, давање и пожртвованост. Испитаници љубав повезују са заштитом, подршком, храброшћу, саосећањем и спремношћу да се нешто учини за другу особу. Такви одговори показују да је љубав тесно повезана са узајамном одговорношћу и бригом за другу особу.

Образац љубав као топлота и светлост заснован је на конкретном телесном и чулном искуству. Топла супа, врућ какао, светлост која греје и непосредан осећај топлоте омогућавају разумевање апстрактне емоције посредством физичког искуства. Ови примери могу се тумачити као језичке реализације концептуалне метафоре ЉУБАВ ЈЕ ТОПЛОТА. Овакво тумачење сагласно је и са анализом Јуе Хаопинга, који показује да се љубав у кинеском језику, као и друге позитивне емоције, често концептуализује посредством модела ЕМОЦИЈА ЈЕ ТОПЛОТА и ЕМОЦИЈА ЈЕ ТЕЧНОСТ У ПОСУДИ, при чему су ови модели засновани на телесном искуству и физиолошким реакцијама које прате емоционална стања (Yue, 2010, стр. 192–204). Истог је става и Рајна Драгићевић када каже да се апстрактни појмови концептуализују посредством конкретних чулних искустава, као што су топлота, светлост, простор и физичка сила (Драгићевић, 2010, стр. 90–91).

У појединим одговорима може се уочити и концептуална метафора ЉУБАВ ЈЕ ПУТОВАЊЕ, у којој заједнички живот партнера добија структуру кретања ка удаљеном циљу. Изрази “до краја света” и “заувек, попут реке којој се не види ушће” наглашавају трајање, континуитет и заједнички правац љубавног односа.

Ови резултати су делимично сагласни са Кевечешовим описом концептуализације љубави. Он издваја концептуалне метафоре ЉУБАВ ЈЕ ЈЕДИНСТВО, ЉУБАВ ЈЕ БЛИСКОСТ, ЉУБАВ ЈЕ ВЕЗА, ЉУБАВ ЈЕ ВАТРА, ЉУБАВ ЈЕ ПУТОВАЊЕ и ЉУБАВ ЈЕ МАГИЈА, од којих су поједине препознате и у одговорима испитаника. Посебно се издвајају концептуализације љубави као блискости, заједништва и заједничког животног пута, што указује на значај односа са другом особом у разумевању овог емоционалног појма (Kövecses, 2000, стр. 26–29).

Рајна Драгићевић истиче да се у српском језику љубав концептуализује посредством концептуалних метафора ЉУБАВ ЈЕ МАГИЈА, ЉУБАВ ЈЕ ПУТОВАЊЕ и ЉУБАВ ЈЕ ЈЕДИНСТВО (Драгићевић, 2010, стр. 154). У анализираном узорку може се уочити метафора ЉУБАВ ЈЕ ПУТОВАЊЕ, док бројни одговори који љубав повезују са партнером, породицом и блиским особама упућују на схватање љубави као јединства. Насупрот томе, у анализи није забележена концептуална метафора ЉУБАВ ЈЕ МАГИЈА.

Мање заступљени обрасци приказују љубав као судбину, животну снагу, телесну реакцију, задовољство или испуњење жеље. Они показују да је концептуализација љубави вишеслојна и да укључује релациона, телесна, емоционална и културно обликована значења. У одговору “Љубав је кад те видим, лупа ми срце” љубав се повезује са телесном реакцијом. Сличан образац описује и Ју, који показује да се у кинеском језику позитивне емоције често концептуализују преко срца као средишта емоционалног живота. Наиме, у кинеском језику срце (xīn, 心) се традиционално концептуализује као место љубави, али и свих других емоција, због чега бројни идиоматски изрази управо преко срца описују различита емоционална стања (Yu, 2009, стр. 243–247). Поред широко распрострањених метафора, он издваја и културно специфичну метафору СРЕЋА ЈЕ ЦВЕТАЊЕ У СРЦУ, која одражава традиционални кинески начин разумевања позитивних емоција, а које нисмо забележили код наших испитаника

(Yu, 1998, стр. 65–66). Оваква концептуализација љубави у извесној мери поклапа се и са подацима *Асоцијативног речника српског језика*. У њему су најфреквентније реакције на стимулус љубав управо *срећа* (88) и *срце* (60), што показује да се и код говорника српског језика ова емоција повезује са позитивним осећањима и срцем као њеним симболичким средиштем (Пипер и др., 2005, стр. 278).

Погледајмо листу одговора у Табели 2 за реченицу Туга је кад...

Табела 2. Обрасци концептуализације туге

Образац концептуализације	Одговори испитаника
Туга као усамљеност и изолација	“кад си сам, без пријатеља, партнера или рођака”; “кад се раздвајаш од рођака или пријатеља”; “кад тебе не видим, усамљен и збуњен сам”; “кад мој најбољи пријатељ не разговара са мном”; “кад сам сам, а Месец је пун”; “кад си сам, туга је изолација”; “кад си усамљен и не можеш да уђеш у срце другог човека”; “кад сам усамљен, немам никога да разговарамо”; “кад ме нико не прихвата и не разуме”.
Туга као губитак	“кад нема љубави или кад се љубав не препозна”; “кад умре неко близак”; “кад умре неко из породице”; “кад осетиш да си изгубио човека кога волиш”; “кад раскинем”; “кад одлази неко ког волиш”; “кад изгубим љубав и кад сам разочарана”; “кад се лепе ствари униште”.
Туга као неостварење циља и разочарање	“кад не можеш да завршиш нешто што желиш да оствариш”; “кад не остварим свој циљ”; “кад реалност није оно што сам очекивао”; “кад желиш нешто да промениш, а не можеш”; “кад не добијем резултате које хоћу”; “кад желим нешто, а не могу да добијем”; “кад се моја очекивања распадну”; “кад таленат и амбиција не иду заједно”.
Туга као беспомоћност	“кад сам беспомоћан”; “кад си беспомоћан или кад те лоша срећа прати”; “кад не могу да спречим лоше догађаје”.

**Туга као телесно
искуство**

“кад не могу да заспим”; “кад треба да будем храбар, а плачем”; “кад плачем”; “кад сам сама и све је тихо, а ја не могу да обуздам плакање”; “кад желим да плачем”; “кад плачем док не занемим”; “кад ми је мучно”; “кад не можеш осетити своје срце, него само празне груди”.

**Туга као психичко
стање**

“кад се осећам збуњено и страшно”; “кад много сам негативан и онда депресија експлодира”; “кад сам депресиван”; “кад сам збуњен”.

**Туга као
одбаченост и
неразумевање**

“кад други не разуме и не признаје твоје изборе”; “кад се страсти распламсају, кад ме немилосрдно други упропасте”; “кад је она заузета”.

**Туга као одсуство
животне радости**

“кад ништа не може да ме инспирише”; “ниси весео иако имаш храну”; “кад су сви људи око мене весели, а ја нисам”.

**Туга као чулно
и просторно
искуство**

“кад долази ноћ”; “кад је лоше време”.

**Директно
одређење туге
и одговори
без јасног
концептуалног
обрасца**

“кад не знам шта да пишем”; “кад видим овај папир”; “кад имаш искуство, туга је искуство”; “кад не могу јести нешто укусно”.

Анализа одговора показује да испитаници у анализираном узорку тугу најчешће концептуализују као усамљеност и изолацију. Највећи број одговора односи се на одсуство партнера, породице или блиских пријатеља, што указује на то да се туга доживљава као губитак међуљудске повезаности. У том смислу, туга се јавља као супротност љубави, која је у претходној анализи најчешће концептуализована као блискост и заједништво. Одговори као што су “кад си сам, без пријатеља, партнера или рођака”, “кад се раздвајаш од рођака или пријатеља” и “кад ме нико не прихвата и не разуме” показују да је за испитанике усамљеност један од најважнијих извора туге. Међу испитаницима се издвајају концепти губитка блиске особе и

усамљености, што је у складу са прототипичним сценаријем туге који издваја Драгићевић у српском језику. У том сценарију губитак изазива усамљеност, а усамљеност доводи до осећања туге (Драгићевић, 2010, стр. 104–105).

Други доминантан образац представља тугу као губитак. Губитак се односи на смрт блиске особе, растанак, губитак љубави или уништење нечега што има велику вредност. Ови одговори могу се довести у везу са концептуалном метафором ТУГА ЈЕ ГУБИТАК, јер негативна емоција произлази из нестанка особе, односа или вредности која је дотад била део животног искуства испитаника.

Значајан број одговора показује да се туга концептуализује и као неостварење циља или разочарање. Одговори “кад не остварим свој циљ”, “кад не добијем резултате које хоћу”, “кад желим нешто, а не могу да добијем” и “кад се моја очекивања распадну” указују на то да је туга повезана са неслагањем између очекиване и стварне ситуације. У овим примерима емоција настаје као последица прекинутог или неуспешног кретања ка циљу, што је блиско концептуалном моделу ЖИВОТ ЈЕ ПУТОВАЊЕ, у оквиру кога неуспех у остварењу циља производи осећање туге. На тај начин туга се јавља као последица прекинутог кретања ка жељеном исходу, што показује да испитаници ову емоцију често повезују са неиспуњеним очекивањима и животним неуспехом.

Одговори испитаника показују и да се туга испољава посредством телесног искуства. Плач, несаница, мучнина и осећај “празних груди” представљају физиолошке манифестације емоције. И Ју показује да се у кинеском језику туга и жалост често концептуализују посредством телесних промена срца. Срце може бити “повређено”, “сломљено”, “рањено”, па чак и “умрети”, што показује да се интензивна емоционална патња разумева преко физичког оштећења тела (Yu, 2009, стр. 259–261). Посебно је занимљив одговор “не можеш осетити своје срце, него само празне груди”, који показује да се емоционално стање концептуализује посредством тела. Овакви примери потврђују

став когнитивне лингвистике да су апстрактни појмови, укључујући и емоције, засновани на телесном искуству (Lakoff, Johnson, 2003, стр. 8–13; Evans, Green, 2006, стр. 296–302). Драгићевић истиче да је туга пасивна емоција која не покреће човека на акцију, но је праћена физиолошким и телесним манифестацијама, као што су повијеност, плач и осећање немоћи (Драгићевић, 2010, стр. 105–107). Сличан образац уочава се и у *Асоцијативном речнику српског језика*, у којем стимулус тужан најчешће изазива реакције сузе (62), *весео* (55) и *човек* (46), што показује да се туга и код говорника српског језика снажно повезује са плачем и емоционалним стањем човека (Пипер и др., 2005, стр. 488).

Мање заступљени одговори приказују тугу као беспомоћност, психичко оптерећење, одбаченост и одсуство животне радости. Иако су ови обрасци ређи, они допуњују концептуализацију туге и показују да испитаници ову емоцију не повезују само са губитком блиских особа, него и са личним неуспехом, друштвеним неразумевањем и нарушеним психофизичким стањем. Добијени резултати у великој мери потврђују запажања Рајне Драгићевић о концептуализацији туге у српском језику. Ауторка показује да се туга најчешће концептуализује као ГУБИТАК, УСАМЉЕНОСТ, ДОЛЕ, МРАК, БОЛЕСТ, ТЕРЕТ, НЕПРИЈАТЕЉ и ПРИРОДНА СИЛА (Драгићевић, 2010, стр. 96–107).

Кевечеш показује да се туга у енглеском језику најчешће концептуализује посредством метафора ТУГА ЈЕ ДОЛЕ, ТУГА ЈЕ ТАМА, ТУГА ЈЕ НЕДОСТАТАК ТОПЛОТЕ, ТУГА ЈЕ ТЕРЕТ и ТУГА ЈЕ ПРИРОДНА СИЛА (Kövecses, 2000, стр. 25–26). Сличне образце за кинески језик издваја и Јуе Хаопинг, који показује да су најзаступљеније концептуалне метафоре ТУГА ЈЕ ДОЛЕ, ТУГА ЈЕ ХЛАДНОЋА и ТУГА ЈЕ ТАМА (Yue, 2010, стр. 271–275). За разлику од ових описа, у одговорима наших испитаника доминирају обрасци усамљености, губитка и телесних реакција, док се наведене просторне и колористичке метафоре не јављају експлицитно. У одговорима испитаника у анализираном узорку најизраженији су обрасци губитка,

усамљености и плача, који такође указују на негативно телесно и емоционално искуство, иако се поједине концептуалне метафоре реализују другачије. Мада су код испитаника најфреквентнији обрасци усамљености и губитка, а не просторне метафоре, сви они почивају на негативном телесном и емоционалном искуству које представља основу концептуализације туге.

Ево како изгледа листа одговора за реченицу *Страх је кад...* (Табела 3).

Табела 3. Обрасци концептуализације страха

Образац концептуализације	Одговори испитаника
Страх у околностима неизвесности и непознатог	“кад нисам сигуран у будућност”; “кад предвидим лошу будућност”; “кад се суочавам са непознатим стварима”; “кад немам сигурну будућност”; “кад не знам шта да радим и не знам шта ће се десити у будућности”; “кад не могу предвидети будућност”; “кад будућност није јасна”; “кад се сретнем са непознатим”; “кад не знам шта ћу радити, где ћу живети у будућности”; “непознату ствар не можеш победити”.
Страх као беспомоћност и несигурност	“кад немам излаз”; “кад схватим да сам неупућен и беспомоћан”; “кад препознам да сам слаб”; “кад сам несигуран”; “кад ми је тешко да организујем свој живот”; “кад не знаш шта да урадиш у тешком тренутку”; “кад не знаш, страх је незнање”; “кад си моћан, али стално оклеваш”; “кад се бавиш нечим у чему ниси добар”; “кад сам беспомоћан”; “кад немам храбрости ни да идем у тоалет”; “кад немам снаге да се борим против трагедије”; “кад не смем да напредујем”; “кад немам храбрости ни самопоуздања”.
Страх као усамљеност и недостатак подршке	“кад ниси поред мене, усамљен сам и тужно је”; “кад не верујем више у љубав”; “кад ме нико не воли”; “кад си сам без ослонаца, то је самоћа која те угрожава”; “кад мораш сам да се суочиш са тешкоћама”; “кад немаш ослонац”; “кад ме други не разумеју”.

Страх у околностима опасности и насиља	“кад се догоди несрећа”; “кад су мрак, зло и смрт већи него светлост, доброта и срећан живот”; “кад се бојим да ме неко не убије”; “кад бринем да не будем повређена”; “кад је неко насилан”; “кад сам обазрив, али око мене су непријатељи”.
Страх као испит и неуспех	“кад сазнам да имам испит сутра”; “кад читам текст на часу”; “кад полажем испит”; “кад имам испит из српског језика”; “кад имам испит без припреме”.
Страх као телесно и чулно искуство	“кад једем нешто на шта сам алергичан”; “кад паднем и осетим срамоту”; “кад гледам хорор филм”.
Директно одређење страха и појединачне асоцијације	“кад се плашим”; “кад туга преплави наду”; “кад се не усуђујем да погледам неког право у очи”; “кад устајем”; “кад превидиш могућност да можеш нешто изгубити”.

Анализа одговора показује да испитаници *страх* најчешће повезују са неизвесним и непознатим околностима. Значајан број одговора односи се на неизвесну будућност, недостатак информација и немогућност предвиђања догађаја. Искизи као што су “кад нисам сигуран у будућност”, “кад не могу предвидети будућност” и “кад се суочавам са непознатим стварима” показују да је страх тесно повезан са неизвесношћу. Овај образац показује да се страх међу испитаницима често повезује са непознатим и неизвесним околностима, при чему непознато представља извор претње. Доминација одговора који страх повезују са неизвесном будућношћу показује да се исти емоционални појам може различито концептуализовати у различитим језичким и културним срединама, што потврђују и запажања Вјежбицке (Wierzbicka, 1999, стр. 31–35).

Други доминантан образац представља страх као беспомоћност и несигурност. Испитаници страх повезују са недостатком знања, самопоуздања, снаге и контроле над ситуацијом. Одговори попут “страх је незнање”, “кад сам беспомоћан” и “кад немам храбрости ни самопоуздања” показују да се страх доживљава као стање у којем је појединац лишен могућности да делује.

У одговорима је присутан и образац страх као усамљеност и недостатак ослонца. Одсуство блиске особе, недостатак љубави и неразумевање других јављају се као извори страха. На тај начин страх се повезује са губитком социјалне сигурности и подршке, што је делимично слично концептуализацији туге. Сличан образац код српских студената уочава и Драгићевић у истраживању спроведеном методом довршавања реченице *Страх је кад...* Она показује да се страх најчешће повезује са конкретним ситуацијама које га изазивају, као што су непосредна опасност, губитак блиске особе, непознато и неуспех, при чему је свим овим обрасцима заједничко очекивање да се може догодити нешто лоше (Драгићевић, 2010, стр. 194–195).

Испитаници страх повезују и са опасношћу и насиљем. Одговори који помињу несрећу, смрт, убиство, повређивање и непријатеље показују да се страх јавља као очекивање непосредне физичке или психичке претње. У овим одговорима издвајају се конкретне ситуације телесне угрожености и сукоба са непријатељем. Оне не представљају засебну концептуалну метафору, но околности које испитаници препознају као непосредне изазиваче страха.

Посебну групу чине одговори који су условљени животним искуством испитаника као студената. Испити, читање текста на часу и недостатак припреме представљају честе изворе страха, што указује на значај образовног контекста у обликовању ове емоције. Поред тога, јављају се и појединачне асоцијације које страх повезују са телесним искуством, срамотом или свакодневним ситуацијама, што показује да је концептуализација страха сложена и обухвата когнитивне, телесне и социјалне аспекте.

Кевечеш издваја више концептуалних метафора страха, међу којима су СТРАХ ЈЕ СКРИВЕНИ НЕПРИЈАТЕЉ, СТРАХ ЈЕ ТЕРЕТ, СТРАХ ЈЕ ПРОТИВНИК, СТРАХ ЈЕ ПРИРОДНА СИЛА и СТРАХ ЈЕ БОЛЕСТ. Поред тога, указује на то да је концептуализација страха снажно повезана са физиолошким реакцијама организма, као што су промена телесне температуре, убрзан рад срца и физичка

узнемиреност (Kövecses, 2000, стр. 23–24). Ју показује да се у кинеском језику страх често концептуализује посредством телесних реакција, при чему су срце и жучна кеса најважнији органи повезани са овом емоцијом. Страх се описује као стање хладноће, дрхтања и подизања ових органа, што одражава традиционални кинески модел разумевања тела и емоција (Yu, 2009, стр. 241–242). Сличне обрасце издваја и Јуе Хаопинг у контрастивној анализи енглеског и кинеског језика. Аутор показује да се страх у оба језика концептуализује посредством метафора СТРАХ ЈЕ ТЕЧНОСТ и СТРАХ ЈЕ ТЕЛЕСНО ИСКУСТВО. Посебно се издваја представа страха као хладне течности у посуди, као и концептуализација ове емоције посредством физиолошких промена унутрашњих органа и чула. Страх се, осим тога, повезује са белом бојом, хладноћом и различитим животињама (Yue, 2010, стр. 103–104).

У овом истраживању међу испитаницима су најзаступљенији одговори који неизвесну будућност, непознато и недостатак сигурности наводе као околности у којима се јавља страх. Ови одговори показују да испитаници страх често повезују са когнитивном проценом неповољне или непредвидиве ситуације, као и са осећањем недостатка знања, контроле и могућности деловања.

Завршићемо истраживање са листом добијених одговора за реченицу *Љутња је кад...*

Табела 4. Обрасци концептуализације љутње

Образац концептуализације	Одговори испитаника
Љутња као неправда и кршење моралних вредности	“кад је зло веће од правде”; “кад живот доноси неправду човеку кога волим”; “кад су угрожене друштвене и моралне вредности”; “кад ме неправда напада”; “кад осећам неправду”; “кад неко ради нешто што је лоше и штети јавним интересима”.

Љутња као кршење личних граница и непоштовање	“кад се неко понаша неуљудно”; “кад те други не разуме”; “кад ме нико не разуме”; “кад ме неко игнорише”; “кад други игнорише оно што ти цениш”; “кад други ме схвати погрешно”; “кад неко пређе моју границу толеранције”; “кад неко пређе све границе мог стрпљења”; “кад неко пређе границу мог стрпљења”; “кад неко погази моје принципе и достојанство”; “кад неко ради нешто нецивилизовано”.
Љутња као издаја и нарушено поверење	“кад те видим са другим”; “кад те издају најбољи пријатељи”; “кад сам издан”; “кад ме изда неко коме верујем”.
Љутња као беспомоћност и губитак контроле	“кад не могу контролисати своје емоције”; “кад се осећам беспомоћно”; “кад не могу да сачувам присебност”; “кад ништа не радим добро”; “кад си беспомоћан”; “кад се таложе негативна осећања”; “кад знаш да ниси довољно моћан”; “кад си збуњен и изгубиш се”; “кад не могу да видим истину”; “кад желим нешто да кажем, али не могу логично да објасним”; “кад сам много незадовољан”; “кад не могу да завршим нешто”; “кад не могу контролисати живот”; “кад сам беспомоћан и желим промене”; “кад осећам да не могу ништа да учиним”; “кад не могу да се сложим са другима и због тога сам повређен”.
Љутња као нагомилана емоција	“кад не желим да трошим стрпљење на људе који то не заслужују и кад су ме преплавиле емоције”; “кад није могуће контролисати импулс и бес”; “кад се таложе негативна осећања”.
Љутња као жеља за агресивном реакцијом	“кад желим да ударим некога”.
Љутња као свакодневна непријатност	“кад једем нешто са паприком”; “кад изгубим нове ствари”; “кад желим да спавам, а не могу”; “кад морам рано да устанем”; “кад ми је хладно и тресем се”; “кад пишем ову анкету”.
Директно одређење љутње	“кад се љутим”.

Одговори који се односе на неправду, угрожавање достојанства и кршење моралних вредности пре свега указују на ситуације које испитаници доживљавају као покретаче љутње. Изрази “кад је зло веће од правде”, “кад ме неправда напада” и “кад неко погази моје принципе и достојанство” показују да се љутња често јавља у околностима у којима је нарушен осећај правде или личног интегритета.

Начин на који је сама љутња концептуализована најјасније се види у одговорима који помињу немогућност контролисања емоција, губитак присебности, беспомоћност, нагомилавање негативних осећања и преплављеност емоцијама. У тим примерима љутња се представља као унутрашње стање појачаног емоционалног притиска и ослабљене самоконтроле. Одговори “кад не могу контролисати своје емоције”, “кад не могу да сачувам присебност”, “кад се талоче негативна осећања” и “кад су ме преправиле емоције” показују да се љутња међу испитаницима описује као нагомилавање емоционалне напетости које може довести до губитка контроле. И подаци *Асоцијативног речника српског језика* показују сличну концептуализацију љутње. На стимулус *љут* најчешћа реакција је *бесан* (142), док се међу честим реакцијама јављају и *наприка* (88) и *рис* (26), као и *црвен* (25), што упућује на повезаност љутње са бесом, агресивношћу и физиолошким реакцијама организма (Пипер, Драгићевић, Стефановић, 2005, стр. 281). Ју показује да се у кинеском језику концептуализација љутње заснива на телесном искуству и да се у њеном језичком представљању често именују делови тела и унутрашњи органи. То указује да телесно искуство представља важну основу концептуализације емоција, што пружа користан теоријски оквир за тумачење резултата добијених од студената (Yu, 1998, стр. 56–60).

Други значајан образац представља љутња као кршење личних граница. Испитаници љутњу повезују са игнорисањем, неразумевањем, непоштовањем и нарушавањем граница толеранције. Такви одговори показују да се љутња јавља када је угрожен лични интегритет или када су нарушени међуљудски односи.

Посебну групу чине одговори у којима је љутња повезана са издајом и губитком поверења. Издаја пријатеља, партнера или блиске особе представља чест окидач љутње, што показује да је ова емоција тесно повезана са нарушавањем блиских односа.

У појединим примерима љутња се приказује као нагомилана емоција која постепено расте и прелази границе самоконтроле. Одговори који говоре о преплављености емоцијама, губитку стрпљења и немогућности контролисања беса одговарају широко распрострањеној концептуалној метафори ЉУТЊА ЈЕ ТЕЧНОСТ У ПОСУДИ, познатој у когнитивној лингвистици, према којој се љутња доживљава као сила која се постепено акумулира и може да измакне контроли. Кевечеш тако издваја као централну концептуалну метафору љутње метафору ЉУТЊА ЈЕ ВРУЋА ТЕЧНОСТ У ПОСУДИ, из које произлазе и друге метафоре, као што су ЉУТЊА ЈЕ ВАТРА, ЉУТЊА ЈЕ ПРОТИВНИК, ЉУТЊА ЈЕ ПРИРОДНА СИЛА и ЉУТЊА ЈЕ ТЕРЕТ (Kövecses, 2000, стр. 21–23). У анализираном узорку посебно су изражени губитак контроле, осећај неправде и нагомилавање негативних емоција, што се добро уклапа у овај концептуални модел. Овакви резултати сагласни су и са Јуовим описом концептуализације љутње у кинеском језику. Он показује да се љутња најчешће разуме посредством метафора ватре и врућине, при чему се емоција описује као сила која захвата срце и унутрашњост тела. Према Јуу, оваква концептуализација заснива се на телесном искуству, али је истовремено обликована традиционалним кинеским културним моделима и схватањима традиционалне кинеске медицине (Yu, 2009, стр. 243–247). Љутња се у кинеском језику концептуализује као ватра и као гас под притиском у посуди, при чему су честе представе о нагомилавању унутрашње енергије, губитку контроле и могућој експлозији (Yu, 1998, стр. 53–60). Слично томе, Јуе Хаопинг истиче да се љутња у кинеском језику повезује са повећањем телесне температуре, црвенилом лица, убрзаним радом срца и растом унутрашњег притиска. На основу ових физиолошких реакција формирају се концептуални обрасци

ЉУТЊА ЈЕ ТОПЛОТА, ЉУТЊА ЈЕ ВАТРА и ЉУТЊА ЈЕ ЋИ (QI). У концептуализацији љутње учествују и унутрашњи органи, нарочито јетра, плућа, срце и слезина, што је повезано са традиционалним кинеским медицинским моделом тела и емоција (Yue, 2010, стр. 228–230). У одговорима испитаника експлицитно се не јављају лексеме *ватра* и *гас*, али су присутне идеје немогућности контроле емоција, нагомилавања негативних осећања, губитка присебности и жеље за агресивном реакцијом, што је у складу са когнитивним моделом који описују Ју и Јуе.

Иако се у једном одговору јавља жеља за физичком агресијом (“кад желим да ударим некога”), већина испитаника љутњу не повезује са насилним понашањем, већ пре са осећајем неправде, немоћи и нарушених међуљудских односа. То показује да је код испитаника у првом плану унутрашњи доживљај љутње, а не њено спољашње испољавање.

4. ЗАКЉУЧАК

На основу резултата асоцијативног теста сагледани су начини на које испитаници у анализираном узорку концептуализују љубав, тугу, страх и љутњу. Емоције представљају апстрактне појмове, а апстрактни ентитети често се дефинишу прототипном ситуацијом у којој се јављају (Драгићевић, 2010, стр. 182). Стога је тражено од испитаника да у што краћем року заврше реченице Љубав је кад..., Туга је кад..., Страх је кад..., Љутња је кад... не бисмо ли добили прототипичне ситуације у којима се ове емоције појављују. У анализираном узорку љубав се најчешће повезује са блискошћу, заједништвом, бригом, сигурношћу и топлином. Туга се превасходно доводи у везу са усамљеношћу, губитком блиске особе или вредности и неоствареним очекивањима, а неизвесност у погледу будућности издвојила се као једна од најчешћих ситуација повезаних са страхом. Код љутње се неправда, понижење и осујећење циља јављају као њени покретачи, док се сама емоција у појединим одговорима представља

као нагомилавање негативних осећања и губитак самоконтроле. Исти тип животне ситуације може бити повезан са различитим емоцијама, у зависности од начина на који је испитаници процењују и доживљавају.

Резултати овог истраживања показују да се емоције код испитаника најчешће концептуализују посредством образаца заснованих на телесном искуству и свакодневним животним ситуацијама. Добијени резултати делимично су сагласни са когнитивнолингвистичким приступом концептуализацији емоција, према којем се апстрактни појмови разумеју посредством конкретног искуства. У појединим случајевима уочавају се и сличности са описима концептуалних метафора у кинеском језику које су дали Нинг Ју и Јуе Хаопинг, посебно када је реч о телесној основи концептуализације емоција и повезивању емоционалних стања са физиолошким искуством (Yu, 1998; Yu, 2009; Yue, 2010).

Поређење добијених резултата са налазима Кевечеша, Нинг Јуа, Јуе Хаопинга, Вјежбицке и Драгићевић указује на поједине подударности, али и на разлике у односу на досадашње описе концептуализације емоција. Поређење са подацима *Асоцијативног речника српског језика* омогућило је уочавање одређених сличности са српским асоцијативним подацима. У овом раду чињеница да испитаници уче српски као страни језик посматра се као карактеристика узорка, док се поређење са подацима за српски језик користи за контекстуализацију добијених налаза. Налази се односе на испитивани узорак од 50 студената Пекиншког универзитета за стране студије, од којих је било 38 студенткиња и 12 студената. Пол испитаника није био предмет посебне анализе. Будућа истраживања могла би обухватити већи и родно уједначенији узорак, као и различите групе говорника, ради потпунијег сагледавања концептуализације емоција.

ЛИТЕРАТУРА

- Драгићевић, Р., 2010. *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Драгићевић, Р., 2010. *Лексикологија српског језика*. Београд: Завод за уџбенике.
- Драгићевић, Р., 2022. “Предраг Пипер као проучавалац вербалних асоцијација и оснивач српске асоцијативне лексикографије”. *Славистика*, 26, стр. 205–220.
- Evans, V., Green, M., 2006. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Gong, Y., Zhou, R., 2019. “The role of metaphor in categorization: A time course study”. In: Shu, D., Zhang, H., Zhang L. eds. *Cognitive Linguistics and the Study of Chinese*, Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins, pp. 261–281.
- Kövecses, Z., 2000. *Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff, G., Johnson, M., 2003. *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Пипер, П., 2014. “Асоцијативни речници словенских језика и етнокултурни стереотипи”. У: *Лингвистичка славистика: студије и чланци*. Београд: Славистичко друштво Србије, стр. 373–380.
- Пипер, П., Драгићевић, Р., Стефановић, М., 2005. *Асоцијативни речник српског језика*. Београд: Београдска књига, Службени лист СЦГ, Филолошки факултет Универзитета у Београду.
- Wierzbicka, A., 1999. *Emotions across Languages and Cultures: Diversity and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yu, N., 1998. *The Contemporary Theory of Metaphor: A Perspective from Chinese*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Yu, N., 2009. *The Chinese Heart in a Cognitive Perspective: Culture, Body, and Language*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter.
- Yue, H., 2010. *A Cognitive Study of Emotional Metaphor in English and Chinese* [英汉情感隐喻的认知研究]. Changsha: Hunan People's Publishing House.

CONCEPTUALIZATION OF EMOTIONS AMONG CHINESE STUDENTS WHO ARE LEARNING SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Abstract

This paper examines conceptualization of the emotions of love, sadness, fear, and anger among Chinese students learning Serbian as a foreign language. The aim of the study is to determine how the participants conceptualize these emotions and to compare the findings with previous cognitive-linguistic research on the conceptualization of emotions. The theoretical framework is based on the principles of cognitive linguistics, primarily on George Lakoff and Mark Johnson's theory of conceptual metaphor; Zoltán Kövecses's research on the conceptualization of emotions; the work of Ning Yu and Yue Haoping on conceptual metaphors of emotion in Chinese; as well as Rajna Dragičević's research on the conceptualization of emotions and verbal associations in Serbian. The study was conducted by means of an associative test in the form of a sentence-completion task, on a sample of fifty students from Beijing Foreign Studies University. The analysis shows that love is most commonly conceptualized as closeness, security, and warmth, while sadness is associated with loss and loneliness. Fear is most frequently linked to uncertain and unfamiliar circumstances, whereas, in the case of anger, injustice and the thwarting of goals stand out as triggers, and loss of control as one of the ways in which it is represented. The findings are partially consistent with the results of previous cognitive-linguistic research on the conceptualization of emotions, but they also point to certain divergences from some conceptual models described in the literature. The study confirms that the associative test is a useful supplementary method for investigating the conceptualization of abstract concepts.

Keywords: *conceptualization of emotions, conceptual metaphor, cognitive linguistics, associative test, verbal associations, Chinese students*